

Maranathakerk, Den Haag zondag 24 juli 2016

Schriftlezingen: Genesis 18: 20-33 Kolossenzen 2: 6-15 Lukas 11:1-13

Gemeente van Jezus Christus,

het verhaal van Sodom en die ene man die opkomt voor het behoud van de stad doet denken aan die ene man voor de tank op het Chinese Tian'anmen plein, of de vrouw onlangs in de VS die bleef staan in protest tegen het politiegeweld tegen zwarte burgers.

De standvastigheid van Abraham, de man die blijft staan en doorvragen getuigt van een grote moed. Bij elke verdere vraag hou je als luisteraar meer je adem in, voel je de spanning verder oplopen, hoe durftie, kijk uit, straks barst er iets over jou uit, grote woede, geweld. Zoals dat in onze wereld zo vaak gebeurt: wie opkomt voor waarheid, wie staat voor gerechtigheid, ook al is dat voor een ander is loopt de kans zelf ten onder te gaan. Beter is het je stil te houden, niet opvallen, niet lastig zijn, niet van je laten horen. Zelfs op het kneuterburgervlak al geldt die wet: zorg dat je niet met je hoofd boven het maaiveld uitkomt. Je mocht je hoofd eens verliezen. Maar in dit gesprek is er een eindeloos geduld van de andere kant. Er wordt zeer goed geluisterd, zeer zorgvuldig geantwoord. Dit is een andere wereld. Er staat in dit gesprek een deur open. Vanwaaruit een ander licht onze wereld binnenstroomt.

De teller blijft staan bij tien rechtvaardigen: als die er zijn wordt de stad gespaard. Misschien had Abraham nog kunnen doorvragen, tot vijf misschien tot vier. We zullen nu nooit precies weten wat het getal is van de rechtvaardigen omwille van wie een stad hoe verdorven ook niet mag worden verwoest. Het geeft niet. Het is al zo ongelooflijk troostrijk te weten dat slecht tien al genoeg zijn om het tij te keren. Tien. Een handjevol, niets toch, ten opzichte van het grote geweld in de grote wereld. Tien, een handjevol, zoals minjan, het getal van tien joodse mannen die al genoeg zijn om een volledige joodse gemeenschap te kunnen vormen. Een handjevol, het lijkt zo weinig maar het is al een wereld van verschil. Denk nooit klein over beetje rechtvaardigheid, elk greintje heeft het in zich om de wereld te veranderen tot een plaats waar het goed is om te zijn.

Maar hoe klein ook het getal wordt niet gehaald. De stad zal worden verwoest. Niet omdat het leuk is om iets kapot te maken maar om het kwaad in deze stad een halt toe te roepen. Dat heeft in de actualiteit van nu een hele enge kant. Het is juist dat radicale dat je erin zou kunnen zien waar radicalen van welk soort dan ook mee aan de haal kunnen gaan. Als iets niet deugt, dan ruim je het toch gewoon op?

En er is meer waar we ons zorgen over zouden kunnen maken. Er is meer waar we alle reden hebben om bij stil te staan. Bij wat er gebeurd is in de geschiedenis met dit verhaal van Sodom en Gomorra. Mensen zijn er zo gruwelijk mee vandoor gegaan. Het heeft in de geschiedenis van het samenleven van mensen voor onbeschrijfelijk veel ellende gezorgd. En doet dat nog. Niet als oorzaak wellicht maar wel als een stok om mee te slaan. Voor wie dat wil. De zonde

van Sodom is in de geschiedenis van de Bijbeluitleg opgevat als datgene wat er niet mag zijn tussen mensen: homosexualiteit.

Alsof het zo moet zijn hangt nu net de regenboogvlag buiten, voor deze kerk, en die hangt er niet voor niets. Het is bedoeld als een heel klein beetje Abraham die blijft staan en maar blijft vragen om de onderste steen boven te krijgen.

Dat is ook wat wij verplicht zijn om te doen gezien het grenzenloos leed dat mensen die van elkaar houden is aangedaan en nog wordt aangedaan. Met een beroep op Sodom. Waar na dit gesprek tussen Abraham en de Eeuwige al spoedig blijkt dat er in Sodom mensonterende zaken gebeuren. Die twee metgezellen van God, die twee gezanten zijn immers naar de stad gegaan om te onderzoeken wat er waar is van wat zij hebben gehoord. Ze zijn te gast bij Lot, de neef van Abraham, en dan blijkt dat hun lichaam daar niet veilig is. Mannen uit de stad bonzen op de deur, 's avonds, en eisen de vreemdelingen op om zich aan hen sexueel te buiten te kunnen gaan. Groepsverkrachting. En meer nog dan dat is het. Het is ook het diep vernederen van de vreemdeling in hun midden, van Lot, door hem te treffen in wat tot in het diepst van zijn ziel heilig is, wat hoort bij zijn man zijn, zeker bij zijn oosterse man zijn: het heer des huizes zijn, het gastheerschap. De gast in jouw midden is heilig. De gast in jouw midden moet veilig zijn. En daar vernederen zij hem, in het diepst van zijn wezen. Dat zij juist de gasten van Lot opeisen is omdat Lot zelf er ook niet een van hier is, een vreemdeling en daar gelden geen wetten voor.

In dit verhaal, u kunt het lezen in het volgende hoofdstuk, loopt het voor de gezanten van God wel goed af, die staan hun mannetje. Maar elders in de Bijbel staat een parallel verhaal, in het boek Richteren, en dat moet u altijd lezen, erbij lezen, als u over Sodom leest. Want ook daar wordt 's avonds op de deur gebonsd, en eisen mannelijke inwoners van de stad de gast op van een oude man, die zelf van oorsprong ook een vreemdeling is. De oude man kan geen kant op. Dat je dat doet, met een man die al zoveel van zijn krachten heeft moeten opgeven, dit zou hij nog kunnen doen, nog kunnen zijn, gastheer zijn. Nee, ook dat ga je hem ontnemen. Hij kán toch het heilige recht van de gastvrijheid niet schenden, en dan is het zijn gast die het voor hem oplost door iets verschrikkelijks te doen, namelijk deze mannen zijn bijvrouw in handen te geven. En daar kunnen ze het ook mee. Als de gruwelijke uren van geweld en verkrachting voorbij zijn vindt hij haar in de morgen terug, dood, kapot verkracht. Het lot nog altijd van ontelbaren, meestal vrouwen, meisjes, zelfs babies kunnen slachtoffer zijn van dit onbeschrijfelijk geweld. En dit is niet iets uit de oude tijd. Dit gebeurt nu, in onze wereld. Verkrachting, is een vast bestanddeel van oorlogsmisdaden, maar hoe lang heeft het niet geduurd, ook in ons keurige westen, voordat deze gruwel werd erkend als oorlogsmisdaad. Dat is actueel, dat is nog maar kort geleden. Tot dan toe hoorde het er nu eenmaal bij. Zoals de soldaten van Stalin in Berlijn hebben huisgehouden onder de vrouwen van de stad, en niemand is daar ooit voor aangeklaagd. In de stad zelf werd het zo goed mogelijk verzwegen. Tot in de

jaren vijftig van een anonieme vrouw, Berlijnse vrouw, haar aantekeningen uit die tijd toch zijn gepubliceerd. Vrouw in Berlijn.

Sexueel geweld, de ander tot op niets willen kapotkleineren, en niet alleen degene die dat overkomt, ook de ander die machteloos moet toezien, maakt deel uit van dit kleineren tot op niets, er zijn geen woorden voor. Maar het gebeurt wel, het gebeurde in Sodom en het gebeurt nog.

Met sexuele geaardheid, met mensen die van elkaar houden, heeft dit niets maar dan ook helemaal niets te maken.

De Bijbel is een getuigenis van hoe mensen gaandeweg leren dat er een andere wijze is om je bestaan te verzekeren dan geweld en vernedering.

Zo gezien staat niet alleen Abraham pal voor een stad waarin misschien toch nog wat goeds te vinden is. Ook Hij aan wie hij blijft vragen staat pal voor een wereld, die er nog niet is, maar er wel moet komen. En waarvoor monumenten moeten worden opgericht, de verwoesting van Sodom, bakens in de tijd, banieren in de wind, en hoe bescheiden ook, een vlag met vele kleuren.

In de Kolossenzen brief, de tweede lezing, klinkt door dat de weg naar een wereld waarin liefde, respect, vrede, zorg, de norm is een lange weg is. In dat gedeelte wordt over de wet gesproken, de tora, die na Abraham zou komen en die sindsdien in de wereld staat als zo'n monument. Een boekwerk waarin gezegd wordt wat mensen niet moeten doen en wat wel. Een grote stap in de geschiedenis van de mensheid. Dat er grenzen worden gesteld, tot hier en niet verder, dat we aan banden worden gelegd, ons geweld leren betomen. Daarin wordt gesponnen aan nieuwe draden tussen mensen. Dat boek leidt ons, om ons een andere wijze van samenleven proberen eigen te maken.

En daarin vervolgens toch ook weer doorslaan. De weg is lang. Dit prachtige document is ook weer een middel geworden, geweest vaak om mensen te verdrukken. De vreugde en de liefde van mensen versmoren door overal het slechte te zien en het is nooit goed genoeg. Daar spreekt de mens Paulus over. Hij was een man die daar zeer onder heeft geleden. Falen zonder einde. Falen, het is nooit genoeg.

Overboord met die wet zou je dan toch zeggen. Radicaal, weg ermee. Maar ook dan is het goed om pal te staan en te zien wat er aan goeds, aan rechtvaardigs in te vinden is. Dat is de strijd van Paulus, die nooit de tora overboord heeft gegooid maar wel zijn vreugde in de wereld heeft uitgegooid dat je die wet ook heel anders kunt lezen. Als een monument dat ons herinnert aan een wereld waarin respect en vrede de toon aangeven, maar nooit was bedoeld om ons klein te houden. Een monument dat ons de voet dwarszet op onze wegen van geweld. En ons aanmoedigt om andere wegen in te slaan. Vrijmoedig vragend om bekrachtiging van het goede. Je moet het maar durven zoals de onbeschaamde vriend in het voorbeeld dat Jezus geeft, in de derde lezing. 's Avonds laat op de deur van je vriend bonzen, maakt me niet uit dat je al in bed

ligt, ik heb een gast. Horen we hoe de wereld hier is omgekeerd? Nu is het degene die op de deur bonst omwille van de gast. Er is een mens aan me toevertrouwd, het mag hem aan niets ontbreken en jij gaat me daarbij helpen. Ik vraag door tot je me die broden geeft. Desnoods krijg ik ruzie krijgen met je, net zoals Abraham die bij elke volgende vraag meer risico liep dat hij zelf de volle laag zou krijgen.

Leer ons bidden zeggen de leerlingen tegen Jezus. Leer ons vragen. Het antwoord geeft hij met het Onze Vader, het gebed dat hij ons leerde, zo kort en kernachtig dat we het op ons hart kunnen dragen, zodat het ook in ons kan bidden als we er zelf niet eens zo veel aan denken. Deze deur gaat zo gemakkelijk open. Hier hoeft je niet op te bonzen of voor staan te schreeuwen. Je mag er zijn zonder schaamte, je mag er staan zoals Abraham deed. En je mag vragen. Ook dit gebed is een monument dat ons de voet dwars zet. Er is een andere wijze om ons bestaan te verzekeren dan geweld en vernedering. Dit gebed gaat niet uit van opeisen met geweld, grijpen, graaien, halen bij een ander, opdat je zelf iemand bent. Dit gebed gaat uit van lege handen, van het besef ik heb het niet zelf in handen, mijn handen zijn niet bedoeld om dit te doen (vuisten) mijn handen zijn bedoeld om open te zijn. Je hoeft niet eerst van alles te kunnen of te weten. Bidden mag ook als je zelf geen vin meer kunt verroeren. Alsof bidden om vrede en recht alleen maar voorbehouden zou zijn aan wie iets kan?

Deze deur gaat zo gemakkelijk open. Je hoeft er niet op te bonzen. Het is alsof gevraagd wordt aan ons: vraag toch, vraag toch, zodat zegen, licht, vrede, een nieuwe wereld, zodat licht vanuit een andere wereld ons bestaan kan binnen stromen.

Amen

Erika van Gernerden